

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK
minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen.
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félére 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.
Pénz- és érték küldemények az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ
(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)
a lap szellemi részét illető küldemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
csizmendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24
	széri hirdetéskor					
	ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr
1/16 lap	14	36	70	120	160	200
3/16 "	7	18	35	60	80	100
1/8 "	350	9	1750	30	40	50
1/16 "	175	450	875	15	20	25
1/32 "	90	225	440	750	10	1250

Többszöri hirdetésnél nagyobb kedvezmények.
Azonkívül 80 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor
a hirdetés megjelenik.
A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetése
számára.
Hirdetéseket előfogadnak lapunk kiadó hivatala
és a r. k. l. yceum nyomda központi irodája (főtér gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. ftba számit-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Értesítés.

Az erdélyi gazdasági-egylet igazgató választmá-
nya június hó 2-án tartott ülésében azon határozatot
hozá, hogy mindazon egyleti tagok, kik az ezen évre
eső részvénydíjaik befizetésével hátralékban vannak,
az év díjnak jelen hó lefolytáig egyleti pénztárnok
dr. Hintz György urhoz való befizetésére fölszólí-
tának. —

Midőn ezen végzést a jelen felszólítás által a
t. egyleti tagok tudomására juttatni alkalmam van,
egyuttal értesítenem kell a t. egyleti tagokat az ig.
választmány azon határozatáról is, melyszerint a ki-
tűzött határidőre bé nem fizetett részvénydíjakat a
választmány megbízásából egyleti pénztárnok július
hó 1-én postai utánvétel útján fogja begyűjteni, a
postai költségeket ezen esetben, — miként eddig is
— a hátralékos tag tartozván viselni.

Elnöki megbízásból:

V ö r ö s S á n d o r,
h. titkár.

A rozsdá.

Ha valaki saját szemével is meg akar győződ-
ni arról, a mit a tudomány emberei hosszas vizsgál-
lások eredményekint a rozsdáról mondanak, és ami-
ben többé semmi kétség sincs, hogy tudniillik: a
rozsdá nem egyéb egy élődi porgombá-
nál (Conyomicetes), — nem szükséges egyebet tennie,

mint megnedvesített üveglapra hinteni, egy keveset a
buza levelein ez évben, fájdalom — igen is sok ta-
nulmányi anyagot szolgáltató rozsdá porból, gondos-
kodva, hogy a napheve az üveglap nedvességét telje-
sen elne párologtassa, azt 3—4 óra hosszáig déltáj-
ban a napsugarai behatásának kitenni.

Ha ez idő eltelte után a rozsdá porral behin-
tett üveg lapot egy mikroskop alá helyezi, — termé-
szetesen nem oly mikroskop alá, melynek darabját,
ha jól emlékszem, valami bécsi vagy berlini sógor 1
forintjával kinálgatta a könyven hívő emberiségnek —
hanem egy jó Hartnack-féle mikroskop alá, melynek
darabja 160—200 forint — azt fogja látni, hogy a
parányi rozsdá porszemek (csirasejtek — stylospo-
ren) előbb felduzaadnak, s később egy nyujtvány bo-
csátása következtében buzogány alakot vesznek fel, a
buzogány feje az eredeti rozsdá por, a nyelé pedig
a kérdéses élődi gombának, a rozsdá eme sajátos
magejtjének (Sporájának) a csirszála. Természetesen,
ha ezen rozsdá porszemek, melyek oly parányiak, hogy
azokat a legkisebb szellő is tova hordja, valamely ka-
lászos növény leveleire jutnak — kedvező nedvesség
és melegségi fok mellett itt is szintén épen ugy ki-
csiráznak, mint a nedves üveglapon, itt csirázva azon-
ban szálaikkal a levelek légréseibe hatolnak, s később
a levelek állományában telepjeiket (Mycelium)
épen ugy elágazva találjuk, mint elágaznak más
növényeknek gyökerei a földben s innét van az, hogy

tavaszzsal kalászos növényeink levelein támadt sárgás foltokat mikroszkopiai vizsgálat alá véve, azt látjuk, hogy az illető levél sejtszövege finom szálakkal van átszöve. E finom szálak képezik a gomba telepet (Mycelium), melyen azután apró vízszintű nyujtványok, s ezek hegyén vagy hosszukó vagy gömbölyű sejtek keletkeznek, melyek sárgás, vagy verhenyes tartalommal bírnak és a mint egy bizonyos nagyságot elértek ama nyujtványokról, száraikról leválnak. Ezen levált sejtek nem egyebek, mint a rozsdának csirasejtjei (Stylosporen) vagyis azon porhalmazcsák egyes parányi alkotórészei — melyet mi közönségesen rozsdának nevezünk. És mivel benn a levél állományában, — hol ezen szaporodási folyam végbe megyen, ama parányi rövid száru magsejtek (Spórák), (melyeket épen azért, mivel ily száron képződnek a természet buvárok Stylospóráknak, szóról-szóra fordítva nyeles magsejteknek neveztek. Én ellenben „növényboncz,- vegy- és élettan“ című munkámban épen azért, mert oly felette gyorsan csiráznak megkülönböztetésül a közönséges magsejtek — Spóráktól — csirasejtnak kereszteltem), gyors és nagymennyiségbeni képződése által a gomba telep állománya igen nagy terjedelmet vesz fel, természetesen a levelek külhámja felreped és a csirasejtek, mint finom vörhenyes sárga por ömlenek ki a levél felületére, melyek azután ha kedvező körülmények között jutnak egy kalászos növény levelére, ott kicsiráznak s szülőokaivá lesznek az illető növények rozsdabetegségének.

Ezen parányi csirasejtek, a mint nyelecskéikről leváltak azonnal csiraképesek és így tenyészképesek is. Ezeknek feladata, a porgombafajnak, a rozsdának, tavaszzsal és nyáron való gyorsan pusztító elszaporodását, elterjedését eszközölni. Ugyanazon telepben azután a tenyészet vége felé szintén hasonló nyujtványokon (nye-lecskéken) azonban még másféle, vastagabb falu, úgynevezett valódi rozsdá magsejtek is — (Puccinien Kühn, Telentosporen de Bary) keletkeznek, melyek azonban már többé ez évben kinem csiráznak, hanem valamely kalászos növény tarlójában, s különösen a taraczkon áttelelnek, hogy azután tavaszzsal több átalakuláson átmenve, — minek folyamata azonban biztosan megállapítva még maig sincs, — újra odáig fejlődjenek, miszerint ismét csirasejtek által foganatosíthatják a tavasz és nyár folytán a faj szaporodását és elterjedését. — A valódi rozsdá magsejtek (Puccinien) nem gömbölyűek, mint a csirasejtek,

hanem hosszukásak és kétreteszesek, minélfogva a csirasejtektől könnyen megkülönböztethetnek.

A gabona-rozsdának két faja van a „Puccinia coronata és Puccinia graminis.“ Kora tavaszzsal a rozsdá által meglepett leveleken sárga foltok tűnnek fel, melyeket azután fekete foltok és sávolyok követnek. A legkorábban feltűnő rozsdá porhalmazok inkább vörhenyesek és hosszukó alakúak, ép ily alakkal bírnak a fekete foltok is. A rozsdapor halmaz másik faja inkább sárgás színű és többnyire a levél bordáját követő sávoly alakban tűnik fel és az ezeket követő fekete sávolyok kiválólag hosszura nyulnak és gyakran egymásba folynak. A világos sárga színű rozsdá porhalmazok a rozsdá csirasejtjei (Uredo vagy Stylosporen), a fekete foltok pedig a gabona-rozsdá magsejtjei (Puccinien Sporen vagy Telentosporen) által képeztetnek és pedig a vörnyeges hosszukás alakú rozsdá porhalmazok a Puccinia coronatától, a sárgás sávoly alakban feltűnők pedig a Puccinia graministól származnak. Mi jól magyarul talán az elsőt „Foltos rozsdának“, a másikat „Sávolyos rozsdának“ mondhatnók. Ez utóbbinak magsejtjei (Spórái) hosszukás hegyesek, csirasejtjei pedig hosszukók, a Puccinia coronata magsejtjei viszont rövidebbek fölül kiszélesedők és apró czafatokkal ellátvák — honnét „coronata“, koronás elnevezését is vette, míg csirasejtjei egészen gömb alakúak.

A rozsdá tehát a mint az elsoroltakból láthatjuk, nem mint a „Hon“ egyik májusi számában egy vidéki levelezőnek — még pedig szerinte számos kísérletek alapján — állítani tetszett, a buza gyökerei által a földből felvett vasélegnek a leveleken való kivirágzása, a minek az illető ur az üszögöt is lenni állítja, — hanem biz az valóságos élődi porgomba, mely valamely gabnafajainkat megtámadja, de a melyek közül nem mindeniknek képes egyenlően ártani, mert noha a rozsdában is tetemes károkat képes okozni, mégis erősebben inkább csakis a zabot, árpát is kiváltképen a buzát szokta megtámadni és legnagyobb pusztítást a buzában szokott tenni. A buzák közül legkevésbé szokott általa még a lengyel buza (Triticum polonicum) meglepetni. A rozsdá rendszeren a legelső leveleken és a levél hüvelyeken szokott feltűnni és sokszor a levél hüvelyek már tele vannak rozsdával, még mielőtt az a szárat s leveleket megtámadta volna, ha azonban az időjárás kedvez a rozsdá kifejlő-

désének, akkor még a kalászok polyvaít, sőt szálkáit is ellepi.

(Vége következik.)

Kodolányi Antal.

A mezőhegyesi és kishéri állami ménesek rövid ismertetése. I. MEZŐHEGYES.

(Folytatás.)

A mezőhegyesi ménes-lovak között uralkodó betegségek a következők:

1. A csikók mirigybetegsége (csikó keh).

Leggyakrabban az égy éves csikóknál lép föl.

Körkép. A mirigyek a test legkülönbözőbb részein — gyakran még ott is, hol csak egyes kis nyirk mirigyek vannak — megdagadnak és genykelevénynyé válnak. Különösen veszélyes a nyak felső részén levő mirigyek daganata, mivel ha légcső szurás által a veszély ideje korán el nem hárittatik, gyakran megfullasztja az állatot. Szintígy életveszélyes a mellső mell mirigyek daganata, ha t. i. a kelevény befelé fakad; a halál-ok ekkor másodlagos mellhártyalob. A betegség kimenetele és lefolyása sokkal kedvezőbb, illetőleg könnyebb a szopócsikóknál. Ezeket azután több ideig hagyják szopni, minthogy e betegség a testet nagyon elgyengíti. Mindezek dacára azonban nagyrészők elpusztul. Tapasztalás szerint egyéves csikók könnyebben kilábolnak e bajból, mint a két évesek.

A gyógykezelés következő: a genyedés előmozdítása végett a mirigy daganatok napjában kétszer bekenetnek vörös-higacs irral. Ha a kelevény megért, vagy mesterségesen nyitattik ki, vagy pedig maga a geny tör utat a felbőrön keresztül. A kelevényből a geny napjában kétszer kinyomatik, azután tisztára mosatva kifecskendeztetik, s száraz vagy carbolsav oldatba itatott szőszszel kitömetik. A betegséget különösen az teszi hosszadalmassá, hogy míg az egyik geny kelevény gyógykezeltetik s begyógyul; addig három-négy más uj kelevény keletkezik, melyeknek gyógykezelése az előbbi módon történik. Könnyen elképzelhető, mennyire elérőtleníti e betegség a testet; midőn gyakori eset, hogy 10—15 ily geny kelevény is előfordul egy állaton.

Szakemberek állítása szerint, mióta a fennebb leirt nyilt istállókban helyeztetnek el az állatok, — e betegség gyéribben lép föl.

2. Csont-gyuladás. 186³/₆₄-től fogva Mezőhegyesen honos betegség. Az említett takarmány szük évben, a lovak a legkülönbözőbb és gyakran rosz, romlott takarmányban részesültek, ennek következménye lett aztán — általános vélemény szerint — a fennebbi betegség. A test kifejlődése ugyanis nagyon hátra maradt, a csontok nem szilárdulhattak meg eléggé és nagyon hajlandók lobosodásra. Az pedig, hogy még most is előfordul ezen betegség — vélemény szerint — az átöröklésen alapszik. Némelyek azt hiszik, hogy a savanyu füvek élvezete is csontgyuladást vonna maga után. Különösen idősebb állatoknál fordul elő ezen baj.

A körkép következő: Ha a gerincoszlop, vagy mellcsonton végig huzzuk kezünket, az egyes helyeken nagy érzékenységet észlelünk; néhány napra azután jelentékeny fájdalomtól kisérvé, a csontok megparásodása következik. A beteget erős láz lepi meg, miközben semmit vagy nagyon keveset eszik.

Gyógykezelés hideg borogatással kezdődik; s addig folytattatik, míg fájdalom van jelen; később a fájdalmas részek vörös higacsirral — tisztán vagy pedig iblanynyal — jód — bedörzsöltetnek. Ezen ingerlő kenőcs nem sokára gyors genyedést és geny kelevények képződését vonja maga után. Az így keletkezett 1—4" hosszú sipolyok napjában háromszor kifecskendeztetnek, azután szőszszel kitömetnek.

A kör kimenetele annyira kétséges, hogy javulás még nem észleltetett. A beteg nagyon lesóványodik, s hogyha hosszabb ideig tartatik gyógykezelés alatt takony és bőrféreg következik be. Ez okból a beteg állatok mindig elkülönítendők.

3. Tenyészlovak bénasága. Ismertető jele a gerincoszlop nagy érzékenysége, különösen ott, hol a hát az ágyékba megy át. Egyidejűleg gyakran az egész hátsó rész, néha csak egyik hátsó láb meg van bénulva.

A gyógykezelés folytonos hidegvíz vagy jégborogatásokból áll a gerincoszlop érzékeny helyeire. Ha ez célhoz nem vezet, akkor vörös-higacs ir, vagy egyéb ingerlő kenőcsök alkalmaztatnak. Ha mindez nem segít, az izzó vasat veszik elő; végre nem marad más hátra, mint a kiherélés. Tapasztalás szerint, a beteg lovak néha nagyon rövid idő múlva taknyosság és bőrféregbe esnek. Némely szakértők véleménye — e betegségről — oda irányul, hogy az, a fedezett kanczákra, sőt az utódokra is átörökítettik. Két-három kanczánál tétetett is kísérlet, mindazon által eredmény nélkül; s ép ezért érdekes volna ez ügyet több kísérlet által tisztába hozni. Némelyek azt is mondják, hogy a megbénult ménék által fedezett kanczánál, az apa állat ivarszerveinek tökéletes tisztasága mellett is bujakor lépne föl. Ez azonban nagyon kétséges.

4. Üszökösömör. Ezen betegség némely évben igen gyakran fordul elő. Okául, a harmatos legelőre való igen korai kihajtás vétetik fel. A csüd felülete ugyanis — mint e betegség székhelye — megázik, azután pedig a reá eső napsugarak által hirtelen kiszárad; s ez által idézi elő az említett betegséget.

A baj felismerhető az illető állatnak erős sántításáról. Ha a szenvedő lábát közelebről megvizsgáljuk, a koronán, de különösen a csüd hátsó területén érzékeny s ruganyosan feszes daganatot találunk. A betegség helybeli kitörését többnyire nagy fokú láz előzi meg. A dagadt részeken a bőr, a szélektől a közép felé megrepedezik s a különböző mélységű repedésekből véres vagy sárgás nyúlós folyadék izzad ki, mely nem sokára varakká szárad. A var képződéssel a fájdalom enyhébb s ezzel a láz is alább hagy. Gyakran megtörténik azonban, hogy már a második-harmadik napon, a felrepedezett helyeken a kötőszövet elhal; e baj sokszor kiterjed a sarkokon át a nyirro

és azt összerontja. Ez esetben a láz, fokozatosan tör elő és pár nap alatt az állat elpusztul.

A gyógykezelés jelenleg következő; a szenvedő láb 2—3 napig folytonosan hideg vízben tartatik, mindaddig, míg az említett daganat — s ezzel a fájdalom is elmúlik. Ha a felbőr megrepedezett, a keletkezett nyílások ólomir, vagy carbolsav oldatba itatott szőszszel kitömetnek. A betegség lefolyása, ez esetben nagyon hosszadalmas. —

Megemlítjük még, hogy ezen baj néhány év óta csak elsőrőtan fordul elő Mezőhegyesen.

* * *

A bevezetésben felhozott gazdasági kerületek, egy intéző s több segéd által kezeltetnek; míg a főkormányzatot az igazgató vezeti.

1871-dik év végén a haszon és igás állatok száma következő volt:

Igás ökör	885 darab.
Tenyész bika	17 darab.
Fejős tehén	323 darab.
Két éves bika	54 darab.
Egy éves bika	60 darab.
Elválasztott bika borju	108 darab.
Három éves ökör borju	74 darab.
Két éves " "	87 darab.
Egy éves " "	34 darab.
Három éves üsző	59 darab.
Két éves üsző	91 darab.
Egy éves üsző	99 darab.
Elválasztott üsző borju	105 darab.
Kan	18 darab.
Kocza	242 darab.
Malacz	1993 darab.
Juh	875 darab.

(Folytatása következik.)

T Á R S A L G Ó.

Világkiállítási levelek.

III.

(G. VI) Midőn az állattárlat hivatalos programja e kiállítást nemzetközinek nevezte el, többet ígért, mint a mennyit a fennforgó körülmények teljesülni engedtek. A külföld részéről jelentékenyebb mérvben csakis Angolhon ügyes és nyereszkedő tenyésztői vettek részt, a Németalföld tejelő fajtái közvetve német kereskedők által lettek bemutatva, Franciaország kizárólag juhot, Olaszhon kevés marhát és juhot hozott, a nagy orosz birodalom néhány bejelentett állatja egytől egyig elmaradott. Az állattárlat ezek nyomán leginkább csak az osztrák magyar birodalom tenyészetének adhatá hű képét, de ez magában véve a különféle fajták és törzseknek oly kitűnő és tausságos képét nyújtotta, mely mellett hajlandók voltunk a nemzetközi tárlat magasabb igényeiről lemondani.

E lemondást kivált a szarvasmarhára vonatkozólag teljesen igazolva láttuk, midőn Anglia hustermelő állatjait szemléltük. Mint egy nyolcz drb. Shorhon (Durham) bika volt kiállítva, mind fiatal korú s magas árért eladó, de ezeknek egyike sem felelt meg külsőleg azon magas varakozásnak, melylyel a continens tenyésztője ezen pár excellencia hizó fajtával fellépni szokott. Szerény egyéni nézetünk szerint főherczeg Albrecht tenyészetének beltenyésztésileg kezelt Shorthorn törzse — természetesen most is a kületem értve — jóval felülmulta a bemutatott eredeti példányokat. A kiállított néhány darab kész vevőkre talált és ha jól vagyunk értesülve mind magyar kézre került, többek között főherczeg Albrecht, Cséry Lajos és Ürményi Miksa urak vettek néhány darabot. E tekintetben újból

meg kell rónunk a vezérigazgatóságot, mely nem gondoskodott külön adás-vevési irodáról, egyrészt azért hogy az eszközölt adás-vevések jogerőre emelkedtek volna — mert sok vevő csekély felpénzzel letartoztatta az állatot és később olcsóbban vásárolván, az epedve váró tulajdonost a faképnél hagyta; — másrészt hogy kellő felvilágosítást nyújtott volna azon érdekes mozzanatra nézve, hová, kinek, mely árért miféle állat lett eladva. Reméljük, hogy a vezérigazgatóság e hibát a September hó folytán tartandó lókiállításon helyre fogja hozni s a mennyire csekély erőnk-ből telik rajta leszünk, hogy e czélszerű intézkedésre szükség esetén hivatalosan is figyelmeztessék!

Olaszország szintén kevés állatot küldött és e néhány darabot elég határozatlanul parlagi fajtának keresztelte el. Az állatok mindegyikében félreismerhetetlen volt a keleti vér és így újabb bizonyosságát láttuk azon nézetnek, mely szerint némely olasz tájfajta a magyar velencei háboruk alkalmával magyar szarvasmarhától vette eredetét. Hazai példányainkhoz hasonlítva az olasz állatok nagyságban emezeket jóval felülmulják, másrészt azonban csontozatuk durvább és a mészárosok állítása szerint úgy hus, mint fagygyu minőségben — utóbbinál a mennyiségben is — a magyar fajtától nagyon távol állanak. A haszonvétel egyéb czéljaira nézve megbízható adatokat nem szerezhettünk.

A nagy német birodalom mintegy 120 darab szarvasmarhát állított ki, főleg simmenthalit, montafunit, friesland és hollandit és néhány shorthornt. A lapályok tejelő fajtái kiváló mérvben voltak képviselve, a hollandi fajta mintaszerű tölgyeit gyönyörrel szemléltette a szakértő tenyésztő. —

A simmenthali fajta néhány bajor és badeni példányban kiválóan volt képviselve, a badeni gazdasági egyesület „messkirchi törzs” nevezet alatt egy állatcollektiót mutatott be, mely hihetőleg az ottani parlagi fajta s a simmenthali keresztezésének eredménye, a haszonvétel majdnem kizárólag tejelésre czéloz.

A szarvasmarhakiállítás babérja mindenestre birodalmunk osztrák felét illeti, mely ugy az állatok száma — közel 500 darab, mint a példányok kitünősége által mindeneket felülmúlt. Itt mutatta be in praxi B. Romaszkan Jakab miként lehet a pusztai fajták alkatának főbb hiányait, szakértő tenyésztés által lassan-lassan kiküszöbölni, kivált a hiányzó tömeget megadni. Gyönyörű állatokat hozott a stirii kiállítási bizottság Gróf Vetter Nándor előnökelete alatt. A Styriában előforduló összes fajták és törzsek számos példányokban be lettek mutatva, így az újabb időkben nagyon kedvelt mariahofi fajta, a mürtzhali és az ahhoz közel álló muraföldi (Murbodenschlag) sat. A pinzgau-i is méltó képviselőkre talált és a mennyiré értesültünk kész vevőkre is. A stirii collectió fényes bizonysgát adta a tenyésztő gazdák szakértelmének, kivált tartás és gondozás tekintetében még nagyon sokat tanulhatunk német szomszédainktól.

Az alsó ausztriai gazd. egyesület gyűjteményes kiállítása kevés de szép példányokban mutatta be a mürtzhali, schwyzi, mariahofi és allgauer fajtát, mely utóbbinak csillaga a külföldön már nagyon letűnt és különben is a montafuninak fénye által elhomályosul. Elismert tekintélyek a montafuninak nagy jövőt jósolnak, úgy hogy legközelebb ez fog „divatmarhává” válni.

A neutitscheini gazdasági egyesület Kuhlandi, Komers urodalmi igazgató egerlandi állatokat küldött, mindkét fajta kicsiny, kevés igényű és e mellett jó tejelő, — 900—1000 kupa évenként — könnyen hizik és állítólag az igában is előnyösen használható. Ez utóbbi állítást némileg kétségbe vonva nem tagadjuk, hogy a nevezett fajták kivált a kisebb gazdának sok előnyt nyújthatnak.

A Schwarzenberg herczegek csehországi urodalmi pinzgauer, mariahofi, montafuni, allgauer és berni veres — és fekete tarka állatokat küldöttek. A tenyésztés főczélja tejtermelés, rövid használat az igában, végre hizálás, mely állítólag gyorsan, olcsón és kitünően sikerül.

A keltschani cukorgyár érdekes Shorthorn és Kuhlandi keresztezéseket mutatott be. Egyáltalában újabb időkben számtalan keresztezés történt a jó siker reményében, melyekről azonban még ma biztos ítéletet nem mondhatunk. Ezek között főleg a shorthorn és hollandinak tulajdonítanak hazánkra nézve nagy jelentőséget, mely keresztezés legméltóbban főherczeg Albrecht bélyei és magyar óvári urodalmi által volt bemutatva.

A hizlási képesség és hústömeg emelése végett magyar fajtánkat a bernivel is keresztezve láttuk, kivált Neumayr Jakab mészáros gyönyörű példányokat mutatott be páranként közel 50 mázsa élő sullyal. Örömlenkre szolgál megjegyezhetni, hogy a bel- és külföldi gyárak és hizlaldák által kiállított keleti fajtájú hizók kitünőbbjei mind

erdélyi származásuak és hogy szűkebb hazánk, állatait épen ezen kitünőségük miatt nagyban keresik és fizetik. —

Gyümölcsizelés Junius 15-én 1873.

I.

Az erdélyi gazdasági egyesület kertészeti szakosztálya, gyümölcsizelési összejöveteleit f. hó 15-én d. u. M. Fülei István urnál M. Páll Sándor, Nagy Ferencz és alulírott jelenlétében megkezdette.

Az izelés tárgyat háromféle cseresnye és ugyanannyiféle eper képezte; az első a gazd. egyesület köztelkéről való, az utolsó a Szentgyörgyi József ur küldeménye volt.

I.) C s e r e s n y é k.

1.) A Geszti Pongrácz. Hamvaspiros, hoszsú száru, szivalaku cseresnye. Finomsága és koraiaságánál fogva első rangu.

2.) A fekete Verder, habár csak közép nagyságú, mégis korai voltánál fogva megérdemli a tenyésztést.

3.) A pünkösdi fekete, szintén korai, de miután nagyon apró — akkora mint a madár cseresnye és csaknem magból áll — tenyésztése nem ajánlható.

II. E p r e k.

1.) A korai Ananász. Az eprek között az első helyet foglalja el; ez alkalommal izelt más két társánál hasonlíthatlanul korább és finomabbnak tűnt fel; csaknem akkora mint a Pompadour; ha jól megérik sötétpiros. I. rangu.

2.) A Pompadour nagyon szép és korai eper, de izre savanykás; az első két tulajdonánál fogva piaczos lévén, s miután nagyon termékeny, megérdemli azt a helyet, melyet kertünkben elfoglal. II. rangu.

3.) Az olasz eper. Nagyon apró s izre is jóval többet érven ennél még a közönséges erdei eper is — gradust sem érdemel.

Közli: Szentgyörgyi Lajos,
kert. szakosztályi tag.

Cselédtörvényjavaslat.

— Az országos gazdasági egyesület tanácskozás alá vette a cselédtörvényjavaslatot, melyet a ministerium felhívása folytán az egyesület megbizásából Bernát Dezső, ministeri titkár és egyesületi tag dolgozott ki, támaszkodván több hazai és külföldi ilyenmü szabályzatra, különösen a rajnai cselédtörvényre, sok helyütt pedig figyelemre méltatva a gazdasági egyesületnek a 40-es évekből való, e tekintetben igen becses munkáját. A javaslat felosztása következő: Az I. fejelet a gazda és a cseléd fogalmára vonatkozó elvi meghatározásokat foglalja magában; a II. fejelet a szegődési szerződésről szól; a III. fejelet a gazda és a cseléd egymás iránti kötelezettségi viszonyát határozza meg oly esetekben, midőn az szerződésileg meg nem állapított; a IV. fejelet a szerződés megszűnéséről szól, végre az V. fejelet a rendőri intézkedéseket tartalmaz. —

A 72. §-ból álló törvényjavaslatnak részleteire nézve kifejtett vitában részt vettek nevezetesen: Lónyay Gábor, Korizmics László, Lónyay Menyhért gróf, Lónyay Albert, Harkányi Frigyes, Bossányi László és Gyomlay Geléért urak. A megállapodásokról a következőket említjük meg: — Elhatározott, hogy „a bérbefogadó köteles a cseléd kívánatára ennek bérlevelet adni,” és „a cseléd pedig köteles bizonyítványait és igazolványait a felfogadónak átadni,” hogy ez által a netáni visszaéléseknek gát vetessék. — A cseléd-költözésre nézve sajnós körülményként tapasztaltatván, hogy az minden megyében más-más időben történik, az egyesület a költözést a gazdasági cselédre nézve május 1-én tartaná legcélszerűbbnek, míg a városiakra nézve fönn véli tartatni az eddigi gyakorlatot. Továbbá felelősekké tétetnek a gazdák a felfogadott gyermekek oktatására nézve, nehogy — úgy mint eddig — ki-

játszszák a törvényt az által, hogy két gazda gyermekeit egymással kicserélvén, azok oktatására ne köteleztethessék. — Kimondatott, hogy ha a gazda közvetett oka is a cseléd halálának, köteles azt saját költségén eltemetni. E kérdésnél Lónyay Albert indítványára elhatározott, hogy a bármely okból elhalt cselédnek családja negyedévi kielégítésben részesíttessék, (melybe a temetési költségek be-tudhatók), nehogy a hátramaradottak koldusbotra jussanak. — A cselédszerzők (Mäkler) egyedül jogosítvák cselédeket közvetíteni és ha tudva rossz cselédet ajánlanak, a netán okozandó kárért felelősek; hivatkozás történt e vitánál e tekintetben a „Code penal“-ra, mely azt rendeli, hogy lo-pás esetén mindenképp a cselédszerzőnél eszközöltessék a motozás. —

E javaslat a földmivelési miniszteriumhoz föl fog terjesztetni.

K i m u t a t á s

a termények állapotáról f. é. ápril 20-tól május 15-ig a földmivelés, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumhoz az egész korona területéről beérkezett jelentések alapján.

Beérkezett az egész korona területéről összesen.	1555 jelentés.
Ezen számból esik: Magyar- és Erdélyországra	1282 „
„ „ Magyar-Határőrvidékre	64 „
„ „ Horvát- és Slavonországra	209 „

Kerületenkint az eredmények a következők:

	Ö s z i									T a v a s z i									R é t						Szőlő és gyümölcs.					
	Buza			Rozs			Kétszeres			Buza			Arpa			Zab			term.			mest.			szőlő			gyümölcs		
	jó	közép	rossz	j.	k.	r.	j.	k.	r.	j.	k.	r.	j.	k.	r.	j.	k.	r.	j.	k.	r.	j.	k.	r.	j.	k.	r.	j.	k.	r.
Dunán inneni kerületben	126	70	8	49	123	41	36	38	8	44	48	3	114	70	8	120	69	5	119	65	14	88	44	5	51	42	30	55	76	52
„ túli „	88	60	3	39	78	34	22	24	4	36	26	2	99	49	1	93	52	3	86	50	13	78	37	2	62	38	24	41	54	42
Tiszán inneni kerületben	92	38	1	58	77	20	83	29	4	33	42	6	41	71	5	59	65	4	82	43	4	69	35	3	14	26	22	36	25	60
„ túli „	151	71	—	83	83	12	82	56	3	53	91	31	62	100	48	69	102	47	64	89	36	76	53	11	83	57	24	78	67	61
Kapcsolt részekben	8	5	1	7	7	1	6	8	1	2	9	4	1	10	3	4	9	2	6	9	—	7	5	2	4	3	10	3	2	10
Szabad kerületekben	12	14	1	5	13	7	7	14	1	6	9	6	7	14	6	8	12	6	6	17	3	8	7	1	13	10	1	3	9	11
Királyhágóntúli részekben	115	125	13	113	106	22	82	99	11	68	65	18	63	56	12	127	100	17	84	113	47	54	60	15	64	64	34	128	61	45
Határőrvidéken	20	4	—	20	4	—	20	4	—	18	4	—	21	3	—	24	3	—	26	1	—	11	1	—	13	9	1	17	8	1
Horvát-Slavon országokban	50	110	26	64	110	23	33	57	14	28	43	21	52	93	36	71	105	16	98	96	8	27	36	5	60	83	44	65	81	50
Összesen:	662	497	53	438	601	160	321	329	46	288	337	91	460	466	119	575	517	100	571	483	125	418	272	44	364	332	190	426	383	332

Eddigélé tehát az itt kimutatott számok szerint jó közép termés várható.

E G Y V E L E G.

* Lapunk mai számához mellékelve küldjük a mult számban bevégzett „Jelinek-féle gyümölcsfa-tenyésztés“ czimű cikkhez tartozó rajzokat.

* Értesítés. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium által egy népszerű trágya kezelési kézi könyv megírására 1871. évi 1907. sz. a. kiirt s 1872. évi 3031. sz. a. megújított pá-

lyázat folytán be érkezett pályaművek az országos m. gazdasági egyet által megbirálatván, a bíráló bizottság szem előtt tartva a pályázatban kitűzött feladatot; a beérkezett művek egyikét sem tartotta abszolútjának. Ennek folytán a kitűzött pályadíj kiadható nem lévén értesítettnek az e pályázatra beküldött munkák ismeretlen szerzői hogy műveiket a földmivelés, ipar- és kereskedelmi m. kir. ministerium földmivelési osztályában a f. év végéig átvehetik.

* Szamarényesztés Dalmatiában. A dalmátiai cs. k. helytartóság elhatározta, hogy a fülesek degenerált fajtát régebbi virágzásra juttatja. Hozatott e célból Olaszországból vagy negyven példány valódi disz szamarat s azokat a tartományban szétosztatta. Egyik sziget lakói annyira megörültek a nekik küldött három diszpéldányon, hogy a gőzhajóról, fölzászlózt bárkában szállították azokat a partra, hol a négylábu jövevények a sziget honortörjainak bámulat kifejezéseiben részesültek. A stoikusok az ünnepélyes fogadtatás alatt magukat — állítólag — méltóságteljesen viselték s a tisztelgéseket minden rossz érczen felülemelkedő intelligenciával fogadták.

TARTALOM: Értésítés. — A rozsdá. — A mezőhegyesi és kisbéri állami ménések rövid ismertetése. (Folytatás.) — Társalgó: Világkiállítási levelek. — Gyümölcsizelés június 15-én 1873. — Cselédtörvényjavaslat. — Kimutatás a termények állapotáról. — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Felelős szerkesztő: VÖRÖS SÁNDOR.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta b u z a	elegy b u z a	rozs	zab	török b u z a	széna	szalma	tüzifa	marha hus
Á r a k r a j e z á r o k b a n .										
Kolozsvár	június 19	780—800	550	456—470	198—200	410—420	145	140	1000	25
Nagy-Várad	június 3	550—730	450—530	430—450	140—180	340—370	220	130	1000	26
Maros-Vásárhely	június 11	654—726	498—526	470—500	188—214	—	200—220	160—190	1150	22
Károly-Fehérvár	június 14	648—650	570—575	440—445	185—190	—	115—120	80—90	1100	20
Nagy-Szeben	május 30	667—729	560—613	447—487	187—213	400	100—105	70	700	22
Brassó	május 30	689—784	602	437—450	186—194	349	—	—	—	20
Besztercze	június 7	620—720	520	480	180	—	120—160	80—130	750	20
Nagy-Enyed	június 12	600—675	500—550	420—450	163—175	—	230—240	60—70	1100	20
Szamosújvár	június 16	640—720	500—580	420—480	160—170	—	160	50	1200	20
Deés	június 17	780—800	680—700	500—540	154—160	—	190—200	75—100	800	18
Torda	június 7.	640—660	520—540	480—500	200—210	—	220—230	70—100	1400	22

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 73 — frt 50 kr. Ezüst árkelet 112.50.

Bécsi marhavásár: Felhajtott összesen 3553 drb. hizó, ökör, a forgalom a nagy szükséglet miatt élénk; árak: gallicziai 33—35 frt, magyar és német hizó ökör 33—35½ frt a vágósúly mázsája.

Hirdetések.

Jelzalog kölcsönök.

Telekkönyvezett földbirtokokra 5000 forinttól a legmagasabb összegig 6% kamat 1% tőrl. illetőleg 7%-al 32 évi törlesztésre (a visszafizetés előbb is bármikor teljesíthető) a leggyorsabban eszközöl

a hatóságilag engedélyezett általános ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda
Kolozsvárt, óvár, bástyauteza 6. sz.

Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 1-től 4-ig. (3.) (21—48.)

CZETZ JÁNOS és TÁRSA

divat és butor-raktáros Kolozsvárt.

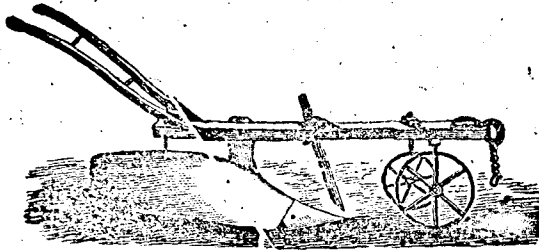
Ajánlja a nagyérdemű helybeli és vidéki t. cz. vásárlóinak az arany és diófa keretű tükröket és vasbutorait leszállított árak mellett.

Elvállal szalonok, hálótermek és ebédlők beburkolását jutányos árakért, felelősség mellett. (14.) (2—3.)

Viseltes butorokat ujakkal cserél fel.

GUBITZ ANDRÁS

utódjai
gazdasági gépgyára.

Van szerencsénk a t. gazdaközönség szives figyelmét gyárunk készítményeire általában véve ezennel felhívni.

Különösen ajánljuk a t. gazda közönségnek a czélszerű és szilárd szerkezete által, magának jó hírnevet szerzett eredeti **Gubitz ekéket** (öntött fejjű eke acél szántóvassal és vert vasekék acél szántóvassal), mélyítő ekéket s kettős ekéket, magtakarókat, kapáló és töltögető ekéket, Howard-féle és Skott boronákat sat.

Képes árjegyzékkel megkeresésre mindenkinek bérmentve szolgálunk.

A megkereséseket kérjük Gubitz András utódjai gazdasági gépgyárának Pesten Lipótutca 41. sz. czím alatt eszközölni, s a megrendeléseknek gyors és pontos teljesítést mindenkor kötelességünknek ismerendjük. (12.) (3—12.)

Égész tisztelettel:

Gubitz András utódjai.

Jószág-bérbeadás.

Kolozsmegye alsó kerületében fekvő **N.-Sármás** az 1874-dik év ápril hó 24-től kezdve hat, esetleg több évre haszonbérbe kiadó lévén, a vállalkozni kívánók felhivatnak, hogy Kolozsvárt lakó orsz. ügyvéd **Frits Albert** urnál a feltételeket előre is megtudhatják. Áll ezen fekvő jószág **3846** katasztrális hold tagosított szántó, kaszáló, s a legjobb marha legelő földekből; el van látva mindennemű lakó és gazdasági épületekkel; a Kolozsvárról Sz.-Régenig vezető csinált ut mellett, s Kolozsvárról öt óra távolságra fekszik, más birtokos a községben nincsen, gabona termésre és marha tenyésztésre első jószág a Mezőségen.

(13.)

(3—6)

VICTORIA

bitosító társaság Kolozsvárt

(1)

(alapítva 1865-ben)

(11—24)

melynek biztosítéki alapja az 1871-ki zárlat szerint törzs- és tartalék tőkében s évi bevételekben

5 millió.

Biztosításokat fogad el

Tűz-, jég-, szállítási károk ellen, úgy az ember életére.

Az épület-biztosítási osztálynál kiváló figyelembe ajánlhatnak a Victoria által életbeléptetett társas-árvai vagyon és egyházi biztosítás, mire nézt külön, rendkívül kedvezményes díjszabások vannak megállapítva. Házberendezések, mint: bútor-, fehér-, ágy-, ruhanemű stb. különös kedvezményben részesülnek a biztosításnál. Ezekon kívül is biztosítás nyújtatik mindennemű lak- és gazdasági épületekre, gyárookra, malmokra, vasuti építkezésekre, kereskedelmi raktárookra, boltban levő czikkekre, nyers és feldolgozott anyagokra, szabadban és fedél alatt levő gabona és széna takarmányokra, — tűz, villámcsapás, robbanás és kihurezorkodás veszélye ellen.

Egyszersmind felhivatik a t. közönség **életbiztosítási** ajánlatait is a Victoriánál tenni meg, mely minden irányu módozataiban a legnagyobb előnyöket nyújtja.

Életbiztosítási példa:

Halálesetre biztosított 2000 forint tőke évenkénti díja:
a biztosító

20 — 30 — 40 — 50 éves

korában kezdőleg

34 frt 60 kr. 45 frt 40 kr. 63 frt 40 kr. 95 frt 20 kr.

Ezekon kívül minden módozatok, mint halálesetben fizetendő tőkék, a biztosítónak még életében fizetendő tőkék, gyermekek számára nevelési kiházasítási vagy férjhezmeneteli tőkék, nyugdíj vagy életjáradék összegek, temetkezési költségek biztosítása, úgy túlélési csoportokba beállítás is elfogadtatik, mindnyája kedvezményes díj s a nyereségben 5% részesülés mellett.

Előforduló károk, azonnal becsüftetnek és rendeztetnek.

Bővebb felvilágosítással, átnézeti könyvekkel, a díjak iránti tájékozással szolgálnak a társasági felügyelők s vidéki ügynökségek

a „VICTORIA” biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvárt.

Wagner.

Szász.